

.....
MILJØMINISTERIET

Departementet

J.nr. 3034-0278

Den 5. april 2006

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål V, W og X (alm. del) stillet af Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg den 22. og 23. marts 2006.

Spørgsmål V:

Vil ministeren lave en kulegravning af samtlige virksomheder i Danmark, der er certificerede til at håndtere og eksportere affald med henblik på at konstatere, hvem der er ansvarlig for ulovlig eksport af miljøfarligt affald, f.eks. elektronikskrot, og finder ministeren, at den nuværende kontrol og de nuværende sanktioner er tilstrækkelige?

Spørgsmål W:

Vil ministeren rejse overholdelse af EU's transportforordning og anden relevant EU-lovgivning over for Kommissionen og de medlemslande, Danmark udveksler elektronikskrot og andet farligt affald med, for at få kulegravet hele den europæiske affaldseksport og stoppet ulovlig eksport til udviklingslandene?

Spørgsmål X:

Vil ministeren overveje en mærkningsordning for brugt elektronik?

Svar:

Jeg vil godt indlede med at understrege, så der ikke skal være tvivl: Ulovlig eksport af elektronikskrot til ikke-OECD lande kan ikke accepteres, og derfor er det vigtigt, at vi gør alt, hvad der er muligt for at forhindre dumpning af de rige landes miljøproblemer i u-landene. Det kan Danmark gøre nationalt, men lige så vigtigt er, at det også sker på internationalt plan.

Jeg har valgt at besvare de 3 spørgsmål samlet. Men først vil jeg gerne gennemgå reguleringen af elektronikaffald i

Danmark, for så vidt angår indsamling, håndtering og eksport. Dernæst vil jeg knytte et par bemærkninger til samrådsspørgsmålene vedrørende kulegravning af danske certificerede håndteringsanlæg, herunder et forslag til tiltag på dette område og vedrørende evt. mærkningsordning. Til sidst vil jeg redegøre for den bevågenhed, som ulovlig eksport af blandt andet elektronikaffald har i EU.

Men jeg vil gerne lige bruge et par minutter på at perspektivere problemstillingen en lille smule.

Lad mig starte med et eksempel. Jeg beslutter mig for, at jeg gerne vil have en ny computer. Min gamle computer fungerer glimrende, den er kun 2 år gammel, men har ikke den kapacitet, som jeg har behov for. Jeg kender én, mangler en computer, og giver den til vedkommende. Jeg ved, at jeg giver en computer, der fungerer, og som kvalitetsmæssigt også er i orden. Rent genbrug.

Hvis nu min computer ikke fungerede, og jeg skilte mig af med den, så er der tale om affald. Hvis jeg stadig valgte at give den til en anden, så ville vedkommende for det første blive sur, for det andet ville jeg have overtrådt affaldsreglerne ved ikke at aflevere mit elektronikaffald til den kommunale indsamlingsordning.

Pointen her er, at i dette eksempel har jeg gjort mig klart, inden jeg skiller mig af med min elektronik, at den fungerer.

Der sker i øjeblikket en lovlig eksport af brugt elektronisk udstyr fra EU, herunder Danmark, til u-landene. En eksport, der er med til at fremme udviklingen i disse lande. Eksempelvis eksporteres Miljøministeriets brugte funktionsdygtige computere til Uganda, til skolebrug. Dette sker selvfølgelig først efter, at det er blevet sikret at computerne virker, at de har en vis kvalitet, og at harddisken er blevet slettet.

Som et andet eksempel på udviklingsbistand af denne type kan nævnes Danidas Renoverings- og Forsendelsesbevil-

ling, som administreres af Mellempfolkeligt Samvirke. I dette regi laves der aftaler imellem danske frivillige organisationer og danske virksomheder eller uddannelsessteder, der ønsker at udskifte deres computerpark. De brugte computere sendes til kommunale beskæftigelsesprojekter, hvor det tjekkes, at computerne lever op til en række minimumskrav i forhold til kvalitet. Foruden aftalen til virksomhederne sørger de frivillige organisationer for, at der laves et partnerskab eller en aftale med en aftager i modtagerlandet. Det kan eksempelvis være en skole i Ghana.

Alt det er jo en fornuftig udnyttelse af de rige landes overflod, og det går jeg ud fra, at alle er enige i.

En række spørgsmål rejser sig i relation til det elektronik, der er kommet til Ghana. Blev det sendt af sted som affald, eller er det kommet som brugt udstyr og har været opmagasineret i en af de lagerbygninger, som DR-journalisterne også så på deres tur, fyldt med brugt elektronik, der ikke kunne afsættes? Eller er der tale om en overlagt ulovlig eksport af farligt affald? Er oprindelsen af affaldet dansk eller fra et af de andre nordiske lande?

Under alle omstændigheder er det naivt at tro, at der ikke er brodne kar i Danmark på dette område, og at der ikke kan ske ulovlig eksport af denne type affald.

Reguleringen af eksport af elektronikaffald er meget klar. Virksomheder må kun eksportere elektronikaffald til EU og andre OECD lande og kun, hvis det sendes til behandlingsvirksomheder, der nyttiggør affaldet på en miljømæssig forsvarlig måde. Eksport til ikke-OECD-lande er forbudt, idet elektronikaffald er farligt affald og som sådant underlagt EU's forbud mod eksport af farligt affald til u-lande.

Der, hvor der opstår en gråzone, er, når der er tvivl, om det elektroniske apparat er et produkt, eller om det er affald.

Lad mig give et andet eksempel. En person ønsker at eksportere 10 fjernsyn til et land i Afrika, men af dem er der kun 2, der fungerer. Personen ved, at i det land, som han eksporterer til, kan de nemt få 1 mere til at fungere ved hjælp af dele fra de resterende fjernsyn. Problemet er bare, at selv om han har fået 3 fjernsyn til at fungere, og som kan bruges som genbrug, så har han samtidig fået eksporteret elektronikaffald til et land, som ikke har kapaciteten til at håndtere dette.

I dette tilfælde vil hele eksporten være at betragte som en affaldseksport, og hvis det er til Afrika, er det klart ulovligt.

Miljøstyrelsen har oplyst mig, at deres kemikalieinspektion i 2004, i forbindelse med kontrol af drivmidler i køleskabe til eksport, i en række tilfælde opdagede, at de containere, de inspicerede, foruden brugbare køleskabe, indeholdt ikke funktionsdygtige køleskabe og andet elektronik. De konkrete sager blev håndteret af den kommune, hvorfra containeren var sendt.

Det viste sig, at overtrædelserne skyldtes manglende information om, hvornår elektronisk udstyr var produkt, og hvornår det blev til affald.

I starten af 2005 informerede Miljøstyrelsen derfor branchen af forhandlere af elektroniske produkter om, at hvis og når forhandleren videresolgte brugte produkter, så skulle de sikre sig, at disse fungerede.

Elektronikaffald er et af de affaldsområder, som har været særligt reguleret igennem en længere årrække, fordi det kan udgøre en miljømæssig belastning afhængig af håndteringen. Vi har haft en regulering af elektronikaffald siden 1998. Der er både krav til aflevering og detaljerede krav til, hvordan elektronikaffald skal miljøbehandles.

Fra den 1. april i år er der indført producentansvar for elektrisk og elektronisk udstyr. Kravene til miljøbehandling er

stort set uændrede, men mange flere produkter skal behandles nu i forhold til tidligere. Der sker især ændringer med hensyn til, hvem der er ansvarlig for at sikre, at den lovmæssige miljøbehandling bliver foretaget og finansieringen heraf.

De nye regler om producentansvar sigter ikke mod at komme den ulovlige eksport af elektronikaffald til livs. Ikke desto mindre kan den nye tilgang med at gøre producenterne ansvarlige for affaldshåndteringen af deres produkter på flere punkter dæmme op for ulovlig affaldseksport og modvirke incitamentet til at sælge tvivlsomt udstyr videre som genbrugsvarer:

For det første: Det er gratis for forhandlere, der tager affald tilbage fra private, at aflevere det til kommunen, medmindre det drejer sig om større mængder.

For det andet: Når det historiske affald – dvs. affald af udstyr markedsført før 1. april 2006 – er udfaset, bliver det gratis for virksomheder at aflevere affaldet til producenternes indsamlingsordninger.

For det tredje kan virksomheder allerede nu gratis aflevere historisk affald tilbage til producenten, når de køber tilsvarende nyt udstyr.

Og helt overordnet betyder indførelsen af producentansvar, at der kommer meget mere fokus på, at producenterne skal være miljøansvarlige i forbindelse med affaldshåndteringen. De producenter, som allerede nu har ansvaret for behandlingen af størstedelen af affald fra de typer udstyr, der er blevet eksporteret ulovligt, såsom køleskabe og computerudstyr, vil være ekstra opmærksomme på, at deres affaldsprodukter behandles miljø- og sundhedsmæssigt forsvarligt. De vil få store imageproblemer, hvis deres produkter brændes under åben himmel i Afrika.

Eksport af elektronikaffald er omfattet af bestemmelserne fastsat i EU's Transportforordning om grænseoverskridende transport af affald. Elektronikaffald skal som hovedregel

anmeldes inden eksport. Eksport til nyttiggørelse i andre EU- og OECD lande er tilladt under betingelse af, at affaldet eksporteres til et anlæg, der lever op til de i lovgivningen fastsatte behandlingskrav.

Vi eksporterer i dag elektronikaffald til miljøbehandling i eksempelvis Tyskland. Disse eksporter anmeldes til Miljøstyrelsen og er fuldt ud lovlige.

Det er kommunerne, der er ansvarlige for klassificering af affald i Danmark. Det vil sige, at det er kommunen der skal beslutte, om den enkelte sending af elektronik er affald eller produkt. Det er ligeledes kommunen, der har tilsynsforpligtelsen i forbindelse med eksport. Det ændrer de nye regler om producentansvar for elskrot ikke noget ved.

Som det også har fremgået af pressen, så varetages denne tilsynsforpligtelse forskelligt fra kommune til kommune. Dette skyldes først og fremmest at kommunerne selv prioriterer og tilrettelægger tilsynsopgaverne.

F.eks. har Københavns Kommune bestemt, at de vil dække området ved oplysningskampagne rettet mod de københavnske virksomheder og ved desuden at foretage kontrol i Københavns havn.

Foruden tilsyn så foregår der direkte kontrol af eksporter ved razziaer. Myndighederne har regelmæssige razziaer, hvor lastbiler foruden at få tjekket kørekort og fartskiver også får tjekket deres last og papirerne i denne forbindelse.

Overtrædelser af reguleringen for import og eksport af affald straffes normalt med bøde. Strafferammen ved overtrædelser, der er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, er op til 2 års fængsel. Det vil sige, at der er sanktionsmuligheder i den nuværende regulering.

Med hensyn til spørgsmålet, om jeg vil lave en kulegravning af samtlige virksomheder i Danmark, der håndterer og eks-

porterer affald, så mener jeg ikke, at det vil være det rette middel til at komme den ulovlige affaldseksport til livs.

Grunden til det er, at vi i Danmark siden 1998 har et gennemreguleret affaldsområde, og at aktørerne i høj grad udviser det nødvendige ansvar for at håndtere elektronikaffald korrekt.

Men omvendt kan vi ikke gardere os 100 % imod, at der også er dansk affald iblandt de mængder af affald fra Vesten, som dumpes i u-landene. Jeg mener ikke, at vi skal sætte ind over for affaldseksportørerne, for her er reglerne klare. Jeg vil foreslå, at vi i stedet kortlægger strømmen af elektronik fra produkt til affald hhv. genbrugsprodukt, og prøver at finde de steder i strømmen, hvor den enkelte mellemhandler eller reparatør tager beslutning om at eksportere et elektronisk apparat til genbrug. På den måde kan vi få viden om, hvilke aktører det drejer sig om, og hvilke økonomiske interesser der er involveret og så sætte målrettet ind med information og tilsyn.

Når vi får kortlagt strømmen af hhv. elektronikaffald og genbrugsprodukter, vil vi bedre kunne overveje evt. behov for yderligere tiltag. Om det skal være en mærkningsordning som Steen Gade foreslår, vil jeg gerne lige se om passer ind med resultatet af undersøgelsen.

I forhold til de andre medlemslande og Kommissionen så kan jeg oplyse, at ulovlig eksport af affald og specielt elektronikaffald har en stor bevågenhed hos disse.

I EU er der aktiviteter på forskellige planer.

Kommissionen har for år tilbage etableret en gruppe, som har til formål at fortolke og implementere transportforordningens bestemmelser. I denne gruppe er ulovlig eksport af affald til specielt ikke-OECD-lande i de sidste stykke tid blevet drøftet, og p.t. er Tyskland ved at lægge sidste hånd på

et udkast til en fælles EU fortolkning af, hvornår elektronik er produkt og hvornår affald.

Med en fælles EU-forståelse af dette har vi større mulighed for at håndhæve transportforordningen.

Desuden har der over en årrække været aktiviteter i et netværk i EU, der har som formål at fokusere på håndhævelse af transportforordningen. Disse aktiviteter tæller eksempelvis et EU-havnekontrolprojekt og en undersøgelse af, om affaldet nu også ender det sted, som transportøren har påstået, at det skal til.

På det netop afsluttede havnekontrolprojekt blev det konkluderet, at aktiviteter under projektet skulle fortsætte, og at vi på EU-plan skulle blive bedre til at koordinere vores indsats. Resultatet af dette projekt sendes til Kommissionen med en anbefaling af fortsat arbejde for at forebygge ulovlig eksport.

Den anden aktivitet, som jeg nævnte i netværksgruppens regi, er en indsats rettet mod såvel modtager som afsender af affaldet. I dette projekt kontrollerer man, om affaldet nu også bliver behandlet det sted, som transportøren har hævdet det skulle.

Danmark har haft en kontaktperson i havnekontrolprojektet, men der har ikke været danske havne involveret, mens vi er aktivt deltagende i opfølgingsprojektet.

Det er planen, at der skal ske en yderligere styrkelse af netværkerne imellem de 2 projekter, således at indsatsen kan koordineres optimalt.

Derudover er der selvfølgelig også et netværk på embedsmandsplan, hvor tiltag og erfaringer udveksles. I den forbindelse kan jeg nævne, at England netop er ved at afslutte en undersøgelse af, hvorledes økonomien driver handel med elektronik.

De initiativer, som jeg her har gjort rede for, viser, at der er et konstruktivt samarbejde i EU om at forbedre håndhævelsen af transportforordningen.

Der er således taget vigtige skridt til et intensiveret EU-samarbejde om at forhindre ulovlig affaldseksport til u-landene. Fra dansk side vil vi løbende vurdere, hvorvidt vi bedst muligt kan målrette indsatsen specielt i forhold til problematikken om, hvornår er elektronik affald, og hvornår er det et produkt.

Afsluttende vil jeg blot bemærke, at ulovlig eksport af affald til u-landene ikke må finde sted – hvad enten der er tale om skibe, elektronik eller andet affald. Der gør vi i Danmark en stor indsats for at forhindre, og det skal vi fortsætte med. Det er der, vi miljømæssigt kan vinde mest.